

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaosto 1.10.2025

Viite: Asunto- ja ympäristöjaoston lausuntopyyntö 24.9.2025

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Teema: Momentti 35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon

LAUSUNTO

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa seuraavaa:

Talousarvioesityksessä vuodelle 2026 momentille 35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon on esitetty 2 025 000 euron määrärahaa. Tämä merkitsee 150 000 euron vähennystä kuluvan vuoden 2 175 000 euroon verrattuna, eli noin 7 prosentin leikkausta. Vuoden 2023 tasoon (2 575 000 €) nähden leikkaus on huomattava, 21 prosenttia.

Kyseinen momentti on valtakunnallisesti tärkein valtionavun lähde luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille sekä ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankkeille. FEE Suomi katsoo, että leikkauksen sijaan momentin rahoitusta tulisi johdonmukaisesti lisätä vastaamaan Suomen kansainvälisiin ja kansallisiin sitoumuksiin, hallitusohjelman linjauksiin sekä heikentyvään luonnontilaan ja ympäristökasvatuksen kasvavaan tarpeeseen.

Avustukset valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille

Momentin määrärahaa käytetään yleisavustuksiin järjestöjen perustoimintaan. Ympäristö- ja kestävyyskysymykset ovat polttavan ajankohtaisia, ja niihin liittyy kasvavaa kysyntää yhteiskunnan eri sektoreilla. Järjestöt toimivat jo valmiiksi hyvin niukoin resurssein, joita ei voida enää heikentää. Päinvastoin rahoitusta tulisi kasvattaa, jotta voidaan vastata lisääntyneeseen tarpeeseen sekä turvata tavoitteellinen ja suunnitelmallinen työ ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen sekä luonnon- ja ympäristönsuojelun eri tasoilla.

Luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöt tekevät laadukasta ja vaikuttavaa työtä kestävän kehityksen eri osa-alueiden edistämiseksi. Työtä toteutetaan kasvatuksen, koulutuksen, materiaalien, kouluvierailujen, käytännön toimien ja erilaisten palveluiden kautta. Näillä toimilla on keskeinen rooli ympäristötietoisuuden, tulevaisuustaitojen ja kestävän elämäntavan vahvistamisessa niin varhaiskasvatuksessa, eri kouluasteilla kuin myös aikuisten parissa. Tämän työn jatkuminen tehokkaasti ja pitkäjänteisesti edellyttää rahoituksen turvaamista.

Ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset

Momentti sisältää myös ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustukset. Vuonna 2025 niitä haettiin yhteensä 2,7 miljoonan euron edestä, mutta rahoitusta oli jaettavissa vain noin 316 000 euroa. Avustusta sai alle seitsemäsosa hakijoista (9/73), joten merkittävä määrä tärkeitä hankkeita jäi ilman tukea. Jotta avustukset voisivat aidosti palvella tarkoitustaan, niiden tulisi riittää sekä valtakunnallisesti että alueellisesti merkittävillä hankkeilla.

Suomen kansainväliset ja kansalliset sitoumukset

Suomi on sitoutunut kansainvälisiin ilmasto- ja biodiversiteettisopimuksiin sekä YK:n kestävän kehityksen Agenda2030-tavoitteisiin. Tuoreessa Näkymiä Suomen tilaan - Kestävyysarviointi 2025 -raportissa todetaan, että kestävän kehityksen osa-alueiden osalta Suomen suurimmat haasteet liittyvät erityisesti ekologiseen kestävyysasteeseen. Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää panostusta myös ympäristö- ja kestävyysosaamiseen luonnonsuojelun sekä kasvatuksen ja koulutuksen keinoin.

Ympäristöjärjestöille kohdennettu rahoitus sekä ympäristökasvatuksen hanketuet tukevat täsmällisesti ja kustannustehokkaasti ympäristöministeriön tavoitteita ja Agenda2030-tavoitteiden toimeenpanoa. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on korostettu ympäristökasvatuksen merkitystä ja luvattu panostaa siihen. On kuitenkin huomionarvoista ja myös ristiriitaista, että nyt esitetään jo kolmatta vuotta peräkkäin leikkauksia luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöjen rahoitukseen, josta ympäristökasvatusta toteuttavat tahot saavat merkittävimmän rahoituksensa.

Yhteenveto

Jotta järjestöjen luonnonsuojelu- ja ympäristötyötä voidaan tehdä tehokkaasti, laadukkaasti ja pitkäjänteisesti, on välttämätöntä turvata niiden rahoitus. Vuoden 2026 talousarviossa tähän tarpeeseen on vastattava erityisesti momentilla 35.01.65. Esitetty 150 000 euron leikkaus tulee peruuttaa ja määrärahaa kasvattaa, sillä rahoituksen todellinen tarve on huomattavasti suurempi.

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:n puolesta

Anna Muotka, toiminnanjohtaja